

ความแตกแยกภายในพรรคการเมืองไทย : ศึกษาเปรียบเทียบ
พรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม และพรรคชาติไทย

นายบุญธรรม เดิศสุณี เกษม

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-568-649-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

014456

11741790x

FACTIONALISM IN THAI POLITICAL PARTIES : A COMPARATIVE STUDY
OF DEMOCRAT, SOCIAL ACTION, AND CHART THAI PARTIES

Mr. Boontham Lertsukekasem

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of The Requirements

For the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-568-649-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความแตกแยกภายในพรรคการเมืองไทย : ศึกษาเปรียบเทียบ พรรค-
ประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม และพรรคชาติไทย
โดย นายบุญธรรม เกษสุชีเกษม
ภาควิชา การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ

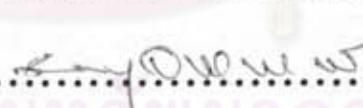
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชัยรักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ จรุญ สุภาพ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตนารักษ์)

ศูนย์วิทยุโทรทัศน์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุญธรรม เลิศสุขีเกษม : ความแตกแยกภายในพรรคการเมืองไทย : ศึกษาเปรียบเทียบ
 พรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม และพรรคชาติไทย (FACTIONALISM IN THAI
 POLITICAL PARTIES : A COMPARATIVE STUDY OF DEMOCRAT, SOCIAL
 ACTION, AND CHART THAI PARTIES) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ,
 261 หน้า.

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาสาเหตุที่มาของปัญหาความแตกแยกภายในพรรคการเมืองไทย
 ตลอดจนผลกระทบของปัญหาที่มีต่อตัวพรรคการเมืองและระบบพรรคการเมืองไทย โดยได้ทำการศึกษา
 เปรียบเทียบจากกรณีของพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม และพรรคชาติไทย

ผลการวิจัยพบว่านับตั้งแต่เริ่มมีพรรคการเมืองขึ้นมาในประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน พรรคการเมือง
 ไทยต่างก็ประสบกับปัญหาความแตกแยกภายในพรรคมาโดยตลอด โดยเฉพาะในพรรคการเมืองที่มี
 ขนาดใหญ่หรือ เป็นพรรครัฐบาล ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งกันระหว่างสมาชิกชนชั้นนำ และระหว่าง
 กลุ่มสมาชิกภายในพรรคในเรื่องผลประโยชน์เป็นสำคัญ และมีเรื่องของความไม่ชอบหน้ากันระหว่างบุคคล
 เป็นส่วนเสริม

ในด้านผลกระทบพบว่าพรรคการเมืองที่เกิดความแตกแยกภายในพรรคขึ้นมา มักจะเกิดความ
 สูญเสียและตกต่ำลงในด้านสถานภาพทางการเมือง และจำนวนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร จึงทำให้พรรคนั้น
 มีขนาดเล็กลง และพบว่าความแตกแยกภายในพรรคการเมืองนั้น เป็นสิ่งที่ ก่อให้เกิดการ เกิดพรรคการเมือง
 ใหม่ ๆ ขึ้นมา ทำให้ระบบพรรคการเมืองของไทยยังคง เป็นระบบพรรคการเมืองแบบหลายพรรคอย่างไม่
 เปลี่ยนแปลง

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา การปกครอง
 สาขาวิชา การปกครอง
 ปีการศึกษา 2530

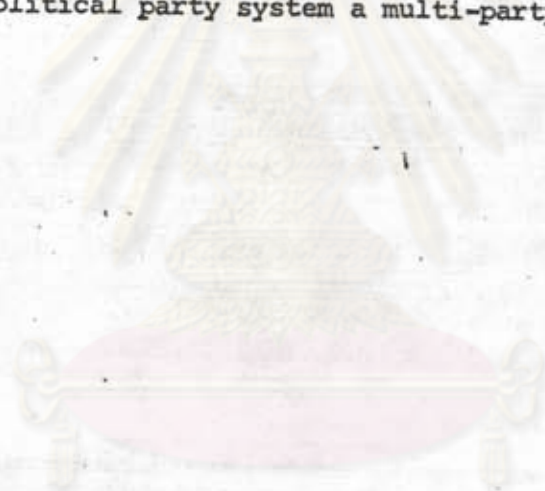
ลายมือชื่อนิติกร
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

BOONTHAM LERTSUKEKASEM : FACTIONALISM IN THAI POLITICAL PARTIES :
A COMPARATIVE STUDY OF DEMOCRAT, SOCIAL ACTION, AND CHART THAI
PARTIES. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PRICHA HONGSKRAILERS, Ph.d.
261 PP.

This thesis is an attempt to find the causes and effects of factionalism in Thai political parties. In this study; Democrat, Social Action and Chart Thai parties are used as case study.

The study finds that factionalism in a party has been evident within most Thai political parties, especially in large parties or government parties, ever since their first appearances on the Thai political scene to the present time. The main cause of this phenomenon is the internal conflicts among party elites and among factions in the party regarding various interests. A secondary cause that also contributes to factionalism is personality clashes between members of the same party.

Factionalism in a party always damages the image of the party and makes the party suffer loses in the number of seats of its MPs in the Parliament. Furthermore, factionalism creates many new parties which will always makes the Thai political party system a multi-party system.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา Government
สาขาวิชา Government
ปีการศึกษา 1987

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ด้วยความหากเพียรพยายามอย่างเต็มที่และยาวนานของผู้เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงสำเร็จลงได้สมดังความตั้งใจของผู้เขียน อย่างไรก็ตามก็ดีหากปราศจากคำปรึกษาและคำแนะนำจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ซึ่งรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เขียนแล้ว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็คงจะสำเร็จลงได้ไม่ถนัดนัก และต้องขอขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ จรูญ สุภาพ และ รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตธนารักษ์ ซึ่งกรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากปราศจากท่านทั้งสองแล้ววิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็คงจะไม่มีความสำเร็จ

ขอขอบคุณในความห่วงใยติดตามไต่ถามถึงความคืบหน้าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จากเพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆ หลายนๆ ท่าน ไม่ว่าจะเป็น คุณวิรัช, คุณชาญชัย, คุณอภิชัย เจนธรรวงค์, คุณเบญจวรรณ และคุณชวณะ ไตรมาศ รวมไปถึงอีกหลายท่านที่ได้ถูกกล่าวถึงไว้ในนี้ และต้องขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับ คุณวิสาห์ พูนศิริรัตน์ ที่ช่วยเหลือจัดหาและให้ยืมหนังสือบางเล่มที่จำเป็นแก่การเขียนวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียน และต้องขอขอบคุณสำหรับ เงินอุดหนุนการวิจัยจำนวนหนึ่งจากบัณฑิตวิทยาลัยที่มีส่วนทำให้ภาระค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ลดลง

คุณความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต้องขอยกให้แก่บุคคลผู้เป็นที่เคารพรักยิ่งของผู้เขียนสามท่านคือ ยาย พ่อ และ แม่ ของผู้เขียนที่เป็นหลักชัยในการศึกษาของผู้เขียน และให้อิสระทางการศึกษาแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด แม้ว่าในปัจจุบันจะเหลือ แม่ อยู่เพียงคนเดียวก็ตาม

ท้ายที่สุด บุคคลคนหนึ่งที่ไม่อาจจะลืมเลือนได้สำหรับความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็คือ คุณวนิดา ภูวทิศ ผู้ที่ทำให้ผู้เขียนมีกำลังใจในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนลุล่วงไปด้วยดี เพราะหากปราศจากความห่วงใยและกำลังใจจากเธอแล้ว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็คงจะไม่มีทางสำเร็จลงได้อย่างแน่นอน

บุญธรรม เลิศสุขีเกษม

มีนาคม 2531

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนผัง.....	ซ
บทที่	
๑. บทนำ.....	๑
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	๔
สมมุติฐานในการวิจัย.....	๔
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	๔
ขอบเขตในการวิจัย.....	๖
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	๘
การเสนอรายงานการวิจัย.....	๘
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	๘
๒. แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัย.....	๑๐
ความหมายและลักษณะของพรรคการเมือง.....	๑๐
พรรคการเมืองกับความแตกแยก.....	๑๗
การมีกลุ่มย่อยภายในพรรคการเมือง.....	๒๓
พรรคการเมืองกับความขัดแย้ง.....	๒๔
สรุป.....	๓๔
๓. พรรคการเมืองไทย : พัฒนาการของความแตกแยก.....	๔๑
๑. พรรคการเมืองในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง	
พ.ศ. ๒๔๗๕.....	๔๒

๑.๑ คณะราษฎรกับความแตกแยก.....	๔๔
ก. การก่อตั้งคณะราษฎร.....	๔๔
ข. ความแตกแยกภายในคณะราษฎร.....	๔๗
๒. พรรคการเมืองในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒.....	๕๕
๒.๑ พรรคประชาธิปไตยกับความแตกแยก.....	๕๕
ก. การก่อตั้งพรรคประชาธิปไตย.....	๖๐
ข. ความแตกแยกภายในพรรคประชาธิปไตย.....	๖๓
๓. พรรคการเมืองในช่วงที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง	
พ.ศ. ๒๔๘๘.....	๖๗
๓.๑ พรรคเสรีนิยมคติดลากับความแตกแยก.....	๗๓
ก. การก่อตั้งพรรคเสรีนิยมคติดลา.....	๗๓
ข. ความแตกแยกภายในพรรคเสรีนิยมคติดลา.....	๗๔
๔. พรรคการเมืองช่วงที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง	
พ.ศ. ๒๕๑๑.....	๗๘
๔.๑ พรรคสหประชาไทยกับความแตกแยก.....	๘๑
ก. การก่อตั้งพรรคสหประชาไทย.....	๘๑
ข. ความแตกแยกภายในพรรคสหประชาไทย.....	๘๒
๕. พรรคการเมืองช่วงที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง	
พ.ศ. ๒๕๑๗.....	๘๖
๖. พรรคการเมืองในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ถึงปัจจุบัน.....	๙๕
๗. สรุป.....	๑๐๓
๘. การแบ่งเป็นกลุ่มภายในพรรคการเมือง.....	๑๑๐
๑. การแบ่งกลุ่มภายในพรรคประชาธิปไตย.....	๑๑๒
๒. การแบ่งกลุ่มภายในพรรคกิจสังคม.....	๑๑๘
๓. การแบ่งกลุ่มภายในพรรคชาติไทย.....	๑๒๔
๔. เปรียบเทียบและสรุป.....	๑๒๘
๙. ความขัดแย้งอันนำไปสู่ความแตกแยก.....	๑๓๗
๑. ความขัดแย้งภายในพรรคประชาธิปไตย.....	๑๓๗
๒. ความขัดแย้งภายในพรรคกิจสังคม.....	๑๔๔

บทที่	หน้า
๓. ความขัดแย้งภายในพระรชชาติไทย.....	๑๗๘
๔. เปรียบเทียบและสรุป.....	๑๘๘
๖. ผลกระทบจากความแตกแยกภายในพรรคการเมือง.....	๒๐๘
๑. ผลกระทบที่เกิดต่อตัวพรรคการเมือง.....	๒๐๘
การแยกตัวของสมาชิกพรรค.....	๒๐๘
การลดต่ำลงในจำนวนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร.....	๒๑๔
๒. ผลกระทบที่เกิดต่อระบบพรรคการเมือง.....	๒๒๒
สรุป.....	๒๒๖
๗. สรุปและเสนอแนะ.....	๒๒๘
๑. สรุป.....	๒๒๘
๕. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความแตกแยกภายในพรรคการเมือง.....	๒๔๐
บรรณานุกรม.....	๒๔๗
ประวัติผู้เขียน.....	๒๖๑

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๑.	เปรียบเทียบจำนวน สส. ของพรรคการเมือง ๕ ลำดับแรก ในการเลือกตั้ง ๕ ครั้งที่ผ่านมา.....	๗
ตารางที่ ๒.	จำนวน สส. ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐.....	๖๘
ตารางที่ ๓.	จำนวน สส. ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๐๐.....	๗๑
ตารางที่ ๔.	จำนวน สส. ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒.....	๗๔
ตารางที่ ๕.	จำนวน สส. ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๘.....	๘๗
ตารางที่ ๖.	จำนวน สส. ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ๔ เมษายน ๒๕๑๘.....	๘๘
ตารางที่ ๗.	จำนวน สส. ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ๒๒ เมษายน ๒๕๒๒.....	๙๖
ตารางที่ ๘.	จำนวน สส. ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ๑๘ เมษายน ๒๕๒๖.....	๙๘
ตารางที่ ๙.	จำนวน สส. ของพรรคการเมืองเมื่อ สส. อิสระเข้าสังกัด พรรคหลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ๑๘ เมษายน ๒๕๒๖.....	๙๙
ตารางที่ ๑๐.	จำนวน สส. ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๙.....	๑๐๑
ตารางที่ ๑๑.	เปรียบเทียบจำนวน สส. ของพรรคก่อนและหลังจากที่เกิด ความแตกแยกขึ้นมาภายในพรรค.....	๒๐๙

	หน้า
แผนผังที่ ๑. แสดงการรวมตัวและการแตกแยกของคณะราษฎร.....	๔๖
แผนผังที่ ๒. แสดงถึงการวิวัฒนาการของพรรคการเมืองไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕- ปัจจุบัน.....	๑๐๖
แผนผังที่ ๓. แสดงถึงวัฏจักรของพรรคการเมืองไทย.....	๑๐๗
แผนผังที่ ๔. แสดงถึงการแยกตัวออกมำตั้งพรรคการเมืองใหม่ของสมาชิก พรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งทั่วไป ๒๕๒๒.....	๒๒๑
แผนผังที่ ๕. แสดงถึงการแยกตัวออกมำตั้งพรรคการเมืองใหม่ของสมาชิก พรรคกิจสังคมและพรรคชาติไทยในการเลือกตั้งทั่วไป ๒๕๒๔.....	๒๒๔
แผนผังที่ ๖. แสดงถึงขั้นตอนของความแตกแยกภายในพรรคการเมืองไทย.....	๒๒๘

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย